

Eğitim Yönetiminde Girişimci Önderlik Uygulamalarının İncelenmesi

Soner Tüzer

MEB Eğitim Yöneticisi, sonertuzer@hotmail.com

ORCID:0000-0003-0027-5368

Figen Üstün

MEB Eğitim Yöneticisi, figen_meral_ustun@hotmail.com

ORCID:0000-0003-1860-3931

Özet

Bu çalışmada eğitim yönetiminde girişimcilik ve girişimci önderlik uygulamalarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Girişimciliğin temelinde yatan olgu yaratılacaktır. Bir bireyi esasen bir girişimci yapan şey yeni bir kurumda, ortamda yeni bir bakış açısı, yeni kurumsal değerler, yeni üretim süreçleri, yeni ürünler ya da yeni iş yapma biçimleri yaratabilmesidir. Tüm girişimci faaliyetler aslında yeni fikirler oluşturmanın etrafında birleşmektedir. Bu nedenle, yaratıcılığın nasıl başladığını ve ilerlediğini bilmek, başarılı bir girişimcilik için oldukça önemlidir. Aslında yaratıcılık sadece girişimci davranışlar için değil, eğitim kurumu içindeki her türlü işle ilgili temel bir faktördür. Büyüme ve değişim amaçlayan tüm örgütlerde olduğu gibi eğitim kurumları için önemli bir rekabet gücüdür. Çevredeki değişime cevap verebilmenin yoludur. Girişimci önderlik sayesinde, eğitim ortamında yeni teknikler veya hizmetler geliştirilerek, yeni eğitim süreçleri uygulayarak, kurumun çevresindeki değişme ayak uydurabilmesi mümkün olabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Yönetimi, Girişimcilik, Girişimci Önderlik

Examination of Entrepreneurial Leadership Practices in Educational Management

Abstract

In this study, it is aimed to examine entrepreneurship and entrepreneurial leadership practices in educational management. The phenomenon underlying entrepreneurship will be created. What essentially makes an individual an entrepreneur is that he can create a new perspective, new corporate values, new production processes, new products or new ways of doing business in a new institution, environment. All entrepreneurial activities actually converge around the creation of new ideas. Therefore, knowing how creativity begins and progresses is quite important for a successful entrepreneurship. In fact, creativity is a fundamental factor not only for entrepreneurial behavior, but for any kind of work within an educational institution. As in all organizations aiming for growth and change, it is an important competitive force for educational institutions. It is a way to respond to the change in the environment. Thanks to entrepreneurial leadership, it is possible for the institution to keep up with the changes in its environment by developing new techniques or services in the educational environment, applying new educational processes.

Key Words: Education Management, Entrepreneurship, Entrepreneurial Leadership

Giriş

Önderlikle girişimcilik arasındaki kesişim noktalarında hareketle girişimci önderi tanımlamaya çalışan yazarlar, vizyon, etki, yaratıcılık ve planlama adını verdikleri boyutlar bağlamında iki kavramın kesiştiğini belirterek, girişimci önder kavramını bu boyutlar altında tartışmışlardır.¹

Daha çok karizmatik, dönüşümcü ve üretken önderlik modellerinde çalışılan vizyon, girişimcilik alanının önemli konularından birisi olsa da girişimci ile vizyon arasındaki ilişki çokça araştırılan bir konu değildir.²

Yapılan birçok araştırma önderlik açısından vizyonun önemini ortaya koymaktadır. Buna göre önder takipçilerine vizyon veren, onları bu vizyon altında birleştiren ve yönlendiren bireydir.

¹ Bestami Kuru, <http://www.aristolog.com/önder-girisimci-girisimci-önder/>

² Vehbi Çelik, Eğitim Ve Okul Yöneticiliği, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 141.

Girişimcilik bağlamında ise vizyon, sadece hedefleri gösteren bir kavram değil, girişimci önderliğin diğerlerini belirsiz gelecek yönünde harekete geçirebilmesini destekleyen önemli bir olgudur.³

Bu kapsamda girişimci önderliği stratejik değer yaratmaya yönelik vizyon tarafından çekilen bireyleri birleştiren ve harekete geçirebilen senaryoları yaratan önderlik olarak tanımlamakta ve uzun vadeli, ancak ulaşılabilir vizyonun, girişimci önder için önemine dikkat çekmektedir.

Girişimci önderlik konusunda yapılan tanımlamalarda kullanılan ortak ifadelere bakıldığında, belki de en sık kullanılan etkilemedir. Çoğu zaman önderlik, diğerlerini belli bir amaç yönünde etkilemek olarak görülmüş, etkilemenin sosyal bir sistem içerisinde cereyan eden doğal bir süreç olduğu vurgulanmıştır.

Girişimci bir ortamda, girişimcinin sadece fırsatları fark etmesi yeterli değildir, bunun yanında kaynakları bu fırsatı değerlendirme yönünde etkilemesi ve harekete geçirmesi çok daha önemlidir. Dolayısıyla girişimci önder açısından, kaynakları bulmak ve fırsatları görmek kadar, bu kaynakları etkileyebilmek de son derece kritiktir.⁴

Eğitim kurumlarında girişimci önderlik için olmazsa olmaz özellikler sıralandığında, belki de en önde gelen nitelik yaratıcılıktır. Sonuçta girişimci, yeni bir şey yaratan bireydir. Girişimci önder açısından da yaratıcılık aynı derecede önemlidir. Bir girişimin başlatılması ve başarılı olması, girişimci önderin yaratıcılığı ve bu yaratıcılığını sürdürebilme becerisiyle doğru orantılıdır.⁵

Girişimcilik

Girişimcilik kavramı gerek eğitim yönetimi dışında özellikle de gerek işletme gerekse iktisat literatüründe öteden beri kullanılmaktadır. Fransız iktisatçı J.B.Say'dan itibaren girişimcilik dördüncü üretim faktörü olarak genel kabul görmüştür. Böylece klasik üretim faktörleri olan emek,

³ İsmail Bakan, "Önderlik "Türleri" Ve "Güç Kaynakları"na İlişkin Mevcut-Gelecek Durum Karşılaştırması", *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2010, Cilt:12, 73-84, s. 70.

⁴ Tabak ve Şeşen, a.g.e., s. 377.

⁵ Vehbi Çelik, Eğitim Ve Okul Yöneticiliği, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 148.

Eğitim Yönetiminde Girişimci Önderlik Uygulamalarının İncelenmesi

sermaye ve tabiat faktörlerine girişimcilik de dahil edilmiştir.⁶

Girişimcilik kavramı Joseph A.Schumpeter'in dinamik girişimci kavramıyla daha büyük bir önem kazanmıştır. Burada yeni tedarik kaynakları, yeni satış piyasaları, yeni ürünler, yeni süreçler ve yeni örgüt şekillerini uygulayarak eskiyi yeni ile ikame eden, kısaca sürekli bir inovasyon süreci içinde eskiyi terk edip daha etkin yeni yolları ve yöntemleri devreye sokarak yıkıcı yaratıcılık yapan dinamik girişimciler ekonomik büyümenin en önemli aktörü olarak ortaya konmaktadır.⁷

Yeni fikir ve projeler, girişimcilik olmadan inovasyona, dolayısıyla rekabet avantajına dönüşemez. İnovasyon girişimcilikle bir araya gelirse ekonomik değer yaratır. Global olarak bakıldığında artık günümüzde istihdamı ve katma değeri; büyük firmalardan çok inovasyonu odak alan girişimcilerin kurduğu genç ve dinamik şirketler yaratmaktadır.

Eğitim Yönetiminde Girişimcilik

Eğitim kurumlarında girişimciliğin neyi içerdiğini ve eğitim kurumlarında girişimci önderin kim olduğun tanımlamak uzun yıllar boyunca çok sayıda araştırmacıların ilgi alanı olmuştur. Bu süreç içinde bir çok yazar farklı temellerle girişimciliği ve gelişimciliği tanımlamışlardır. Ancak bu farklı yaklaşımlar konuya zenginlik katmakla birlikte, ortak bir tanımın oluşmasına da yol açmıştır.⁸

Eğitim kurumlarında girişimci önderin kim olduğun iki temel nedenden büyük bir tartışma konusudur. Birinci neden, girişimcilik kavramının çok karmaşık ve kapsamlı bir konu olması; ikinci ise girişimcinin girişimci özelliği gösteren kişilerin dahi çoğu zaman ne yaptıklarını tam olarak ifade edememeleridir.⁹

⁶ Bestami Kuru, <http://www.aristolog.com/önder-girisimci-girisimci-önder/>

⁷ Vehbi Çelik, Eğitim Ve Okul Yöneticiliği, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 187.

⁸ İsmail Bakan, "Önderlik "Türleri" Ve "Güç Kaynakları"na İlişkin Mevcut-Gelecek Durum Karşılaştırması", *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2010, Cilt:12, 73-84, s. 71.

⁹ Vehbi Çelik, Eğitim Ve Okul Yöneticiliği, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 148.

Bu nedenle kavramın tam kapsayıcı bir tanımını yapmakta son derece güçlü olmaktadır. Tüm bunlar ilaveten, girişimcilik ve girişimcinin çoğu zaman kavramsal olarak birbirinin yerine kullanılması tanımsal problemleri daha da arttırmıştır.¹⁰

Şu halde en engel kapsamıyla girişimcilik fikirleri yakalayıp bunları ürüne ya da hizmete çevirme, sonrasında ise bu ürünü ya da hizmeti pazara sunacak bir ticari teşebbüs kurma ya da bir çalışanın örgütü değer zincirini geliştirici bir katkı sağlaması olarak tanımlanabilir.

Girişimci ise temsil yetkisi ve inisiyatif alan, bir şeyleri yapma ve sahip olma sorumluluğunu yüklenen, yeniliğe açık ve yenilik yapabilen, süreçlerle ilgili riskleri yönetebilen ve engellerle ya da güçlüklerle karşılaştığında dahi, olayların sonuna odaklanabilen birey olarak adlandırılabilir. Bu bağlamda girişimcinin bir bireyi, girişimciliğin ise bir birey tarafından yürütülen bir süreci ifade ettiği söylenebilir.¹¹

Eğitim kurumlarında girişimci önderler hayal gücü yüksek, vizyon ve misyon sahibi olan bir kişi olarak ön plana çıkmaktadır. Sadece yönetici ise akılcı ve pragmatiktir. Sorunları ve fırsatları görmeye çalışarak ortalığı derleyip toparlamaya, işleri yürütmeye çalışır. Girişimcinin kurup hayata geçirdiği sistemi yürütmeye, sistemi bozmadan sürdürmeye gayret eder.¹²

Eğitim kurumlarında Ar-Ge'ciyi de kapsayan teknokratlık veya teknisyenlik mesleği ise daha bir yapılan işe, üretilen ürüne dönük bir nitelik arzeder. Yapılan işin kaliteli olması, zamanında yapılması gibi nitelikler ön plana çıkar. Bu gerekleri yerine getirmek üzere teknisyen işi bizzat kendisinin yapmasına, işinin başında bulunmaya büyük önem verir.¹³

Eğitim yönetiminde öne çıkan bir kavram olarak girişimciliğin özelliklerini aşağıdaki şekilde maddeler halinde sıralamak mümkündür:

1. Girişimcilik, daha önce var olmayan bir şeyi yapılması veya yaratılması şeklindeki yaratıcı bir harekettir,

¹⁰ Akif Tabak ve Harun Şeşen, *Önderlikte Güç Kaynakları*, Detay Yayıncılık, Ankara, 2012, s. 366.

¹¹ Vehbi Çelik, *Eğitim Ve Okul Yöneticiliği*, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 151.

¹² İsmail Bakan, "Önderlik "Türleri" Ve "Güç Kaynakları"na İlişkin Mevcut-Gelecek Durum Karşılaştırması", *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2010, Cilt:12, 73-84, s. 73.

¹³ Tamer Müftüoğlu, "Girişimciler Önder Vasıflı Olmalı", <http://www.kigem.com/girisimci-önder-ruhlu-olmalı.html>.

Eğitim Yönetiminde Girişimci Önderlik Uygulamalarının İncelenmesi

- 2.Girişimcilik, çoğunlukla yaratıcı yıkıcılıkla ilişkilidir.
- 3.Yaratıcılık bazen örgütü çevresi içinde gömülü olarak duran fırsatların yakalanarak, kullanılması temelinde oluşur.
- 4.Yaratıcılık, kaynaktan çok fırsat tarafından yönlendirilir.
- 5.Fırsat belirgin olarak fark edilmişse, gereken kaynak bulunabilir,
- 6.Yöneticilik, yeni ve farklı olması nedeniyle kaçınılmaz olarak risk içerir,
- 7.Süreç sonunda elde edilecek değeri tahmin etmeyi güçleştirir,
- 8.Girişimcilik sonunda birey, örgüt ve toplum için değer yaratılır.¹⁴

Eğitim yönetiminde öne çıkan bir kavram olarak girişimci tutum ve davranışlar ise bu şekilde sıralanabilir:

- 1.Çok yönlü düşünme yeteneğine sahip olabilme,
- 2.Hesap verebilme,
- 3.Bağımsız olabilme,
- 4.Kendi kendine karar alabilme,
- 5.Yeni bilgi, süreç, kişi ya da uygulamalara açık olma,
- 6.Belirsizlik ve muğlaklığı tonere edebilme,
- 7.Yaratıcı ve esnek düşünebilme,
- 8.Problem çözebilme,
- 9.Karar verebilme,
- 10.Fırsatları görebilme,
- 11.Anı yakalayabilme,
- 12.Seçenekleri düşünebilme,

¹⁴ Tabak ve Şeşen, a.g.e. s. 373.

13.Hareket tarzları ile ilişkili olan risklerin farkında olma,

14.Riski yönetme ve azaltabilme yeteneği,

15.Zorluklarla mücadelede kararlı olma,

16.Farkında ve güçlü olma,

17.Bir vizyon düşünebilme,

18.Ekip arkadaşlarıyla tartışabilme,

19.Diğerlerini etkileme kapasitesine sahip olma,

Başarma ve rekabet motivasyonu.15

Sözlük anlamı olarak girişimcilik zeka, düşünce ve hayal gücünden yararlanarak o zamana kadar görülmeyen yeni bir şey ortaya koymak, yapmak şeklinde tanımlanabilir.

Amabile, girişimciliği bir ürün ya da hizmetin yaratıcı olarak değerlendirilebilmesi için, ürün veya hizmetin yeni, uygun, kullanışlı, doğru olması ve ortadaki bir ihtiyacı yönelik üretilen bu karşılığın analitik olmaktan çok buluşsal olması gerekir, şeklinde tanımlamakta ve girişimcilik sürecinin sanatsal yönüne vurgu yapmaktadır.16

Eğitim kurumlarında girişimci önderlik, insan eliyle yürütülen, yeni, kullanışlı ve anlaşılabilir bir süreçtir. Girişimci önderlik geçmişten beri sosyal, fen bilimleri ve sanatla çokça ilişkilendirilmiştir. Bu bağlamda girişimci önderlik, devrimsel, sanatsal veya altüst edici bir olgu olarak görülebilir. Bu kapsamıyla girişimci önderlik, girişimciliğin nüvesini oluşturmaktadır.17

Eğitim kurumlarında girişimci önderlik çoğunlukla bağımsız bir işletme kurarak, üretim faaliyetlerine başlama ya da bu faaliyetleri sürdürme riskini alan kişidir. Girişimcilikle ilgili tanımlara bakıldığında yaratıcılık, yenilik, risk, inisiyatif ve bağımsızlık gibi kavramların sıklıkla

¹⁵ Tabak ve Şeşen, a.g.e., s. 367.

¹⁶ Vehbi Çelik, Eğitim Ve Okul Yöneticiliği, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 152.

¹⁷ İsmail Bakan, "Önderlik "Türleri" Ve "Güç Kaynakları"na İlişkin Mevcut-Gelecek Durum Karşılaştırması", *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2010, Cilt:12, 73-84, s. 73.

kullanıldığı görülmektedir.¹⁸

Girişimci önderlik çoğunlukla vasıflarıyla tanımlanmıştır. Örneğin Vesper bu vasıfları kendi başına çalışan birey, takım oluşturucu, bağımsız yenilikçi, şablon oluşturucu, elde edici ve tahmin edici şeklinde sıralamaktadır.

Eğitim kurumlarında girişimci önderlerin öne çıkan özelliklerinden bir diğeri ise sürekli bilgi akışı ile riski azaltmalarıdır. Girişimci önderlik, sadece körü körüne risk alarak yeni bir iş kurmaz, bunu yaparken, sahip olduğu kişisel temasları ve sosyal ağları aracılığıyla mümkün olan en fazla bilgiyi toplar. Böylece, yeni bir iş kumada var olan riski en aza indirmeye çalışır, eğer bu bilgi az bulunan ve değerli bir bilgi ise son derece kritik bir bilgi olur.

Yapılan araştırmaların ortak bulgusu, eğitim kurumlarında girişimci önderlerin büyük bir sosyal yapı içinde, pozisyonlarından ve sosyal ağların gelişmelerinden etkilendiklerini, bu ağlardan beslendiklerini ve ağlar tarafından girişimcilere bilgi sağlandığını göstermektedir. Dolayısıyla riski azaltmada, içinde bulunulan sosyal ağın özellikleri ve girişimcinin buradaki pozisyonu son derece önemlidir.¹⁹

Girişimci Önderlik

Önderlik ve girişimcilik birbirine çok yakın, birbiriyle çok fazla şey paylaşan iki alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Önder ve girişimci aynı şekilde sahip olması gereken özellikler itibariyle birbirine çok benzeyen iki kavramdır.²⁰

Önder girişimci, temel anlamda girişimci ruhuna sahip olan, ancak bu ruhla yetinmeyip önderlik özelliğini girişimlerinde en iyi şekilde kullanabilen girişimcidir. Olağanüstü girişimci ruhlarının yanındaki önderlik özellikleri onları kendi alanlarında da önder olmaya iter.²¹

¹⁸ Vehbi Çelik, Eğitim Ve Okul Yöneticiliği, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 155.

¹⁹ Tabak ve Şeşen, a.g.e., s. 367.

²⁰ Vehbi Çelik, Eğitim Ve Okul Yöneticiliği, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 157

²¹ Kevin Murray, Önderlik Ve İletişim, İş Bankası Yayınları İstanbul, 2016, s. 6.

Eğitim kurumları başta olmak üzere çevre ortamlarında irili ufaklı çok fazla girişim ve girişimci görebiliriz. Ancak fark yaratmak istendiğinde önder girişimci olmak mevcut durumdaki en güçlü silah olacaktır.

Girişimci önder, önderlerin sahip oldukları önderlik potansiyelini girişimcilik ruhuyla harmanlamasıyla oluşan kavramdır. Önder dediğimiz zaman büyük bir kitleyi etkileyen, onlara vizyon veren, yol gösteren, takip edilen gibi onlarca ya da yüzlerce tanım sıralayabiliriz.

Yaşam alanımıza baktığımız zaman irili ufaklı yüzlerce, hatta binlerce önder görebiliriz. Bunun sebebi önderliğin değişken bir yapıya sahip olmasıdır. Önder konumunda olan insan, yer ve zamana göre de önderliği farklı insanlara bırakabilir. Önderliğin değişken yapısının yanına girişimciliğin ince noktalarını ve ruhunu eklediğimiz zaman ise dünyanın gidişatına yön verebilecek önderler ortaya çıkabilmektedir.²²

Girişimci önder ise yaratıcılık, risk alma ve proaktif sergileyerek, diğerlerini fırsatlarını fark etme ya da takip etme yönünde cesaretlendiren kişidir. Bu tip önderler inisiyatif olan, örgütlerinde kritik roller üstlenen, insanları harekete geçiren, girişimci yaratıcılık sergileyen sürekli olarak yeni fırsatlar araştıran ve takip eden, risk alan, yeni alanlara girmekten çekinmeyen ve birlikte çalıştığı insanlara ilham veren kişidir.²³

Bu tarz önderler aynı zamanda, takımların başarısızlıklarında üstün başarı ve stratejik kazanımlar için bir fırsat olarak değerlendiren önderdir. Bu bağlamda girişimci önderlik birlikte çalıştığı kişilere girişimci olarak düşünme hareket etme ve aşılama sürecidir.²⁴

Eğitim kurumlarında girişimcilik eğitimlerinde amaç, etkin bir şekilde kurulmalarını teşvik etmektir. Bu eğitimlerin amacı yaratıcılığı, serbest meslek ve yeniliği geliştirmektir. Ayrıca girişimcilik eğitimleri ile bireylerin girişimciliğin fırsatlarından haberdar edilmeleri, bu yönde motive edilmeleri ve başarılı bir girişimcilik faaliyeti için bireylere gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılması hedeflenmektedir.²⁵

²² Bestami Kuru, <http://www.aristolog.com/önder-girisimci-girisimci-önder/>

²³ Vehbi Çelik, *Eğitim Ve Okul Yöneticiliği*, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 167

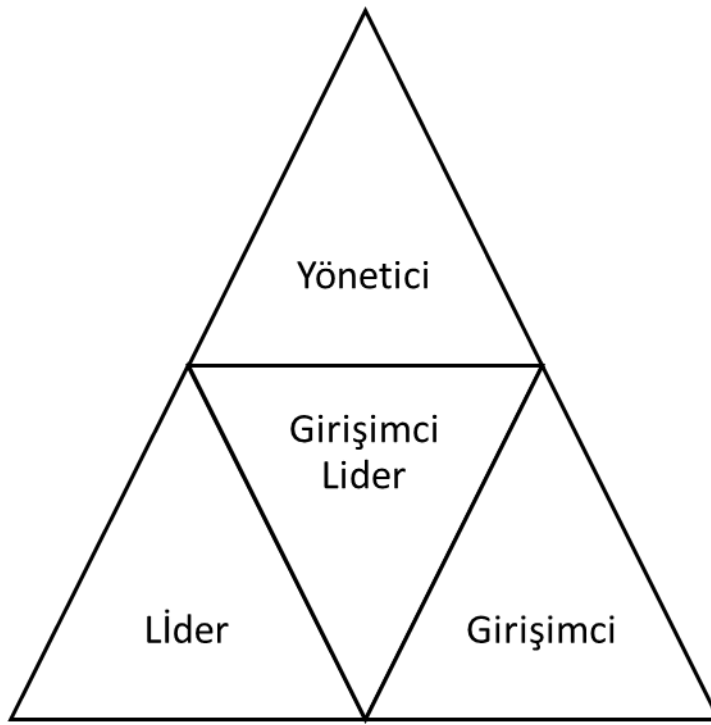
²⁴ Tabak ve Şeşen, a.g.e. s. 373.

²⁵ İsmail Bakan, "Önderlik "Türleri" Ve "Güç Kaynakları"na İlişkin Mevcut-Gelecek Durum Karşılaştırması", *KMÜ*

Eğitim Yönetiminde Girişimci Önderlik Uygulamalarının İncelenmesi

Verilen eğitimlerle kararlılık, başarıya arzusu, hedeflere ve fırsatlara odaklanma, ilk adımı atabilme ve sorumluluk, iç kontrol odaklılık gibi başarılı girişimcilere özgü özellikler bireylere ve özellikle de girişimci adaylarına öğretilmektedir. Bu amaçla verilen bir eğitim en azından bireylerin var olan girişimcilik potansiyelinin ortaya çıkarılmasını ve kullanılmasını tetikleyebilir.²⁶

Şekil 1.Önder ve Girişimci Önder İlişkisi²⁷

21'inci yüzyılın girişimci önderini tanımlamaya çalışacak olursak girişimciliğin, bireylere ve toplumlara yenilikçi bir şekilde nüfus ettiğini, her seviyedeki önderlikle bütünleştiğini vurgulamak gerekmektedir. Bu bağlamda girişimcilik, bireylerin içindeki yaratıcı ruhu yeniden canlandıran bir

Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2010, Cilt:12, 73-84, s. 75.

²⁶ Özlem Bozkurt Çetinkaya, *Dünyada ve Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi*, Detay Yayıncılık, Ankara,2011, s. 30.

²⁷ Tabak ve Şeşen, a.g.e. s. 373.

perspektif sunmaktadır. Bu perspektif ise aslında, etki düzeyinde bakıldığında, girişimci önderliğin ta kendisidir.²⁸

Eğitim yönetiminde girişimci önderliğin neden popüler bir konu olduğu düşünüldüğünde, bazı dikkat çekici nedenler göze çarpmaktadır. Bunlardan birincisi, son 20-30 yıllık dönemde dünyadaki eğitimin ve ekonomik performansın zirveye ulaşmasında girişimciliğin çok önemli bir rol oynaması ve buna bağlı olarak eski ve kurumların da varlıklarını devam ettirebilmek için bu değişimlere uyum sağlamaları, küçülmeleri, yeniden yapılanmaları ya da kendi yeteneklerini yeniden keşfetmeleridir. Tüm bu süreçleri yönlendiren kişilerin girişimci önderler olması, doğal olarak dikkatleri girişimci önderlik üzerine çekmiştir.²⁹

Eğitim yönetiminde girişimci önderliğin dikkat çekmesinin ikinci nedeni ise eski ve büyük kurumların dönüşümü esnasında, birçok yeni girişimci eğitim kurumunun ortaya çıkması ve büyük başarılar elde etmesidir.³⁰

Girişimci önderler kendilerini de, içinde çalıştıkları ortamları da iyi tanır ve işletmeleri, paydaşlar ve toplum için değer yaratan fırsatlardan yararlanır, yeni fırsatlar oluştururlar. Onları motive eden, sosyal, çevresel ve ekonomik fırsatlar yaratma arzularıdır.

Kaynak yetersizliği ya da belirsizliğin fazla oluşu onların cesaretini kırmaz, bu gibi durumlarla hemen harekete geçerek ve eski sorunlara yeni çözüm yolları arayarak mücadele ederler.

Girişimci önderler kuşkuculuğa kapılarak ya da herhangi bir şey yapmayarak sorunların esiri olmayı reddederler. İçlerine dönüp düşünerek, analiz yaparak, beceriklilikleriyle, yaratıcı düşünce ve hareketle başkalarını, çözümü olanaksız görünen sorunlarla mücadele etme yolunda esinler ve yönlendirirler.³¹

Girişimci önder olmanın her aşamasında psikolojik ve ekonomik faktörler yer almaktadır. Ancak buradaki önemli konu, bu faktörlerin önem ve etki derecelerinin, girişimci önderliğin her

²⁸ Canan Çetin, *Toplam kalite Yönetimi*, Beta Yayınları İstanbul, 2015, s. 9.

²⁹ İsmail Bakan, "Önderlik "Türleri" Ve "Güç Kaynakları"na İlişkin Mevcut-Gelecek Durum Karşılaştırması", *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2010, Cilt:12, 73-84, s. 79.

³⁰ Tabak ve Şeşen, a.g.e., s. 377.

³¹ Girişimci Önderlik, <http://www.istanbultalks.com.tr/blogs/girisimci-önderlik>

Eğitim Yönetiminde Girişimci Önderlik Uygulamalarının İncelenmesi

aşamasında farklı ölçekte olmasıdır. Örneğin kişilik ilk iki aşamada yer alırken, üçüncüde yoktur; benzer şekilde demografik faktörler başlangıç öncesi ve başlangıç sürecinde önemliyken, diğer aşamalarda yer almamaktadır.³²

Eğitim kurumlarında girişimci önderlik modellemeleri söz konusudur. Konsept geliştirilmesi, fırsatların kıymetlendirilmesi, kaynakların değerlendirilmesi ve toplanması gibi eylemleri içeren birinci aşamada girişimci yakalamak için uğraşırken, diğer yandan insanları inandırarak harekete geçirilebilmektedir.

Girişimci önderin ancak bu aşamada karşılaşılabileceği en önemli sorun, takipçilerine var olan güvenli ortamlarından ayırıp, girişimci eylemin bilinmeyen ve risklerle dolu geleceğini katılma konusunda isteklendirebilmesidir. Dolayısıyla bu safhada girişimci önderin bireysel özellikleri diğerlerini inandırabilme ve harekete geçirmede en önemli faktör olacaktır.³³

Modelin ikinci aşaması, girişimci önderin bir yönetici ya da diğer herhangi bir önder gibi hareket ettiği, kurduğu firmayı işlettiği adımdır. Bu safhada kaynaklar kullanılırken, yeni kurulan örgütün kültürü oluşturulmaktadır. Girişimci dikkate alırken, dikkatini daha fazla örgüt dışına vermekte, örgütün yaşamına devam edebilmesi için dış çevreyi yönetmeye çalışmaktadır.

Üçüncü safha ise girişimci önderin örgütü terk etmesidir. Aslında bu terk ediş, çoğunlukla yeni bir firmanın kurulması için döngünün yeniden başlamasıdır. Sonuçta girişimci önderlik dinamik bir süreçtir ve girişimci önder, durağan yapıyı yeni bir girişime başlayana kadar geçiş olarak değerlendirecek, sürekli olarak yeni fırsatları kovalayacaktır.³⁴

Girişimci önderi anlamaya yönelik bir diğer kurumsal model görülmektedir. Önderlikle girişimcilik arasındaki kesişim noktalarında hareketle girişimci önderi tanımlamaya çalışan yazarlar, vizyon, etki, yaratıcılık ve planlama adını verdikleri boyutlar bağlamında iki kavramın kesiştiğini belirterek, girişimci önder kavramını bu boyutlar altında tartışmışlardır.

Eğitim kurumlarında girişimci önderlik konusunda ortaya konan birçok araştırma önderlik açısından vizyonun önemini de ortaya koymaktadır. Buna göre önder takipçilerine vizyon veren,

³² Vehbi Çelik, Eğitim Ve Okul Yöneticiliği, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 169

³³ Tabak ve Şeşen, a.g.e., s. 376.

³⁴ Canan Çetin, Toplam kalite Yönetimi, Beta Yayınları İstanbul, 2015, s. 8.

onları bu vizyon altında birleştiren ve yönlendiren bireydir.³⁵

Girişimcilik bağlamında ise vizyon, sadece hedefleri gösteren bir kavram değil, girişimci önderin diğerlerini belirsiz gelecek yönünde harekete geçirebilmesini destekleyen önemli bir olgudur. Bu kapsamda girişimci önderliği stratejik değer yaratmaya yönelik vizyon tarafından çekilen bireyleri, birleştiren ve harekete geçirebilen senaryoları yaratan önderlik olarak tanımlamakta ve uzun vadeli ancak ulaşılabilir vizyonun, girişimci önder için önemine dikkat çekmektedir.³⁶

Önderlik konusunda yapılan tanımlamalarda kullanılan ortak ifadelerle bakıldığında, belki de en sık kullanılan etkilemedir. Çoğu zaman önderlik, diğerlerini belli bir amaç yönünde etkilemek olarak görülmüş, etkilemenin sosyal bir sistem içerisinde cereyan eden doğal bir süreç olduğu vurgulanmıştır.

Girişimci bir ortamda, girişimcinin sadece fırsatları fark etmesi yeterli değildir, bunun yanında kaynakları bu fırsatı değerlendirme yönünde etkilemesi ve harekete geçirmesi çok daha önemlidir. Dolayısıyla girişimci önder açısından, kaynakları bulmak ve fırsatları görmek kadar, bu kaynakları etkileyebilmek de son derece kritiktir.³⁷

Girişimci için olmazsa olmaz özellikler sıralandığında, belki de en önde gelen nitelik yaratıcılıktır. Sonuçta girişimci, yeni bir şey yaratan bireydir. Girişimci önder açısından da yaratıcılık aynı derecede önemlidir. Bir girişimin başlatılması ve başarılı olması, girişimci önderin yaratıcılığı ve bu yaratıcılığını sürdürebilme becerisiyle doğru orantılıdır.³⁸

Bu modeller çerçevesinde girişimci önderin özelliklerini açıklamaya çalışan araştırmacıların, birçok ortak özelliğe dikkat çektiği görülmektedir. Örneğin, girişimci önderi daha çok bireysel nitelikler bağlamında tanımlamakta ve bu nitelikleri vizyon, problem çözme, karar verme, risk alan ve stratejik inisiyatif olarak adlandırılmaktadır. Araştırmacılara göre tüm girişimci önderler

³⁵ Vehbi Çelik, Eğitim Ve Okul Yöneticiliği, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 171

³⁶ İsmail Bakan, "Önderlik "Türleri" Ve "Güç Kaynakları"na İlişkin Mevcut-Gelecek Durum Karşılaştırması", *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2010, Cilt:12, 73-84, s. 81.

³⁷ Tabak ve Şeşen, a.g.e., s. 377.

³⁸ İsmail Bakan, "Önderlik "Türleri" ve "Güç Kaynakları"na İlişkin Mevcut-Gelecek Durum Karşılaştırması", *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2010, Cilt:12, 73-84, s. 87.

bu ortak nitelikleri bir ölçüde taşımaktadırlar.³⁹

Sonuç olarak yapılan araştırmalar incelendiğinde, girişimci önderliği tanımlamada, özellikler, kişilik, yetkinlik, ekonomik uyum, stratejik, yönetsel ve davranışsal yaklaşımlar olmak üzere birçok farklı yaklaşım ortaya konduğu söylenebilir.

Sonuç

Herhangi bir ilişkide etkileyenin ve etkilenenin rolü sıklıkla bir kişiden diğerine değişebilir. Kavramsal olarak, belirli kişiler etkileyen ve etkilenenin rolünü alarak değiştiğinde bile etkileme süreci veya fonksiyonu var olur.

Girişimci önderlik de bu bağlamda etkileyen rolünde yer alan bir süreç olarak yöneticinin davranışı ile çok ilişkilidir. Bu davranış süreci ile bir yönetici işletmedeki diğer insanları, işlerini işletme hedeflerine ulaşması doğrultusunda yapmaları hususunda etkilemeye çalışır.

Girişimci önderlik süreci dinamik bir süreç olduğundan insanları en iyi şekilde etkileyecek bir rol, yöntem ve teknik hakkında tanımlama yapmak mümkün değildir. Çeşitli ve farklı bir dizi önderlik çeşidi bulunmakta ve her biri farklı durum ve koşullarda en uygun biçim olarak görölmektedir. Başkalarını belirli bir amaç doğrultusunda davranmaya sevkeden, etkileyen kişi önderdir.

Girişimci önderliğin açık, kesin ve kapsayıcı bir tanımını yapmak zordur. Önderlik kavramına ilişkin tarih boyunca, farklı bilim adamları ve yazarlarca değişik tanımlar yapılmıştır. Girişimci önderlik izleyenleri, gurubun amaçlarını gerçekleştirme doğrultusunda ikna etme sürecidir. Önderlik sürecinde, önder ve izleyenler vardır.

Girişimci önderlik belli bir davranışla bağdaştırılmamalıdır. Girişimci önderlik kişinin sahip olduğu belli nitelik ve özelliklere olarak düşünölebilir. Girişimci önderlik bütönsel yöneticilik işinin yalnızca bir unsurudur. Girişimci önderlik yönetim başarısı için arzu edilir, hatta gerekli bir unsurdur.

Eğitim yönetiminde özellikle de girişimci önderlik, bir statü ya da otorite işlevinden çok, ilişkinin

³⁹ Canan Çetin, Toplam kalite Yönetimi, Beta Yayınları İstanbul, 2015, s. 6.

ve önder ile izleyicileri arasındaki karşılıklı etkileşimin kalitesiyle ilgili bir işlevdir. Önderlik, bağlı kişiler üzerinde güç sahibi olma değil, onları etkileme sorunudur.

Girişimci önderlik, başında bulunduğu grubun amaçlarını belirleyen ve grup üyelerini belirlenen amaçlar doğrultusunda etkileyen ya da yönlendiren kişiye denir. Önderlik bu tanıma paralel olarak başkalarını belirli bir amaç doğrultusunda davranmaya yöneltme sürecidir. Bu yöneltme önderin etkileme gücüne bağlıdır.

Kaynakça

Aydın Turan, İşletmelerde İnovasyon ve İnovasyonu Destekleyen Örgüt Kültürünün Belirleyicileri, İstanbul Üniversitesi, sosyal bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010, s. 40 (Yayımlanmış Doktora Tezi)

Aksoy Müfit, Firma Düzeyinde Yenilikçilik (Yenilik) Ve Bilgi Yönetimi,İnovasyon Çeşitleri, http://www.sistems.org/know_info1.htm, (Erişim Tarihi 01.12.2022).

Bakan İsmail, Önderlik Türleri Ve Güç Kaynaklarına İlişkin Mevcut-Gelecek Durum Karşılaştırması, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2010, Cilt:12, 73-84. s. 75

Cemal Engin, İnovasyon, Optimist Yayınları, İstanbul, 2014.

Çelik Vehbi, Eğitim Ve Okul Yöneticiliği, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2005.

Çetin Canan, Yöneticilerin Önderlik Stilleri, İTO Yayınları İstanbul, 2010.

Çetin Canan, Toplam kalite Yönetimi, Beta Yayınları İstanbul, 2015.

Drucker Peter, İnovasyon ve Girişimcilik, Optimist Yayınları, İstanbul, 2016.

Durna, Ufuk, Yenilik Yönetimi, Nobel Yayın, Ankara, 2012.

Gümüşlüoğlu Lale Gümüşlüoğlu, İnovasyon ve Önderlik, Savunma Sanayi Müsteşarlığı,Dergisi,Ekim,2012,s.37,<http://www.ssm.gov.tr/anasayfa/kurumsal/SSM%20Dergisi/2012-3/37-42.pdf> (Erişim Tarihi, 03.11.2022).

Başarılı girişimci önderlerin özelliği, <http://futureleadnow.com/basarili-girisimci-önderlerinin-1-onemli-ozelligi/>(Erişim tarihi: 06.12.2022).

Eğitim Yönetiminde Girişimci Önderlik Uygulamalarının İncelenmesi

Kaya Ali, Yönetimde İnsan İlişkilerinin Sırları, Eğitim Yayınları, İstanbul, 2012.

Kumar Nochur, İnovasyon Yapmak, Optimist Yayınları, İstanbul, 2014.

Mirze Kadir, İşletme, Literatür Yayınları, İstanbul, 2010.

Murray Kevin, Önderlik Ve İletişim, İş Bankası Yayınları İstanbul, 2016.

Müftüoğlu Tamer, Girişimciler önder vasıflı olmalı, <http://www.kigem.com/girisimci-önder-ruhlu-olmalı.html>, (Erişim Tarihi 19.11.2022).

Girişimci Önderlik, <http://www.istanbultalks.com.tr/blogs/girisimci-önderlik/>, (Erişim Tarihi, 22.11.2022).

Onur Gökcek, Yenilik Yönetimi Süreci ve Yenilik Stratejileri: Otomotiv Sektöründe Bir Alan Çalışması, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

Özkent Bora, Adım Adım İnovasyon, Elma Yayınları, İstanbul, 2015.

Sabuncuoğlu Zeyyat, Tuncer TOKOL, Genel İşletme, Pegem Yayıncılık, İstanbul, 2013.

Tabak Akif, Harun ŞEŞEN, Önderlikte Güç Kaynakları, Detay Yayıncılık, Ankara, 2012.

Üzerli Coşkun, Yenilikçi ve Özgür Kurum Yapıları, İstanbul, Alfa Yayınları, 2018.